

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 20__ р.

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напряму 6.010101 «Педагогічна освіта (Дошкільна освіта)»

Луцьк – 2015

Програма навчальної дисципліни «Корекційна педагогіка» для студентів спеціальності 6.01010101 «Дошкільна освіта». –2015. – 8 с.

Розробник: Кузава І. Б. – доктор педагогічних наук, професор

Рецензент: Фасолько Т.С. – завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогіки
протокол 2 від 16 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Смолюк І.О.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту

протокол № 2 від 22 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної
комісії педагогічного інституту _____ (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Корекційна педагогіка” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 0101 Педагогічна освіта напрямку підготовки 6.01010101 Дошкільна освіта

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія та практика корекційної освіти, а саме, вивчення закономірностей навчання, виховання та розвитку дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку, особливості їхнього становлення та соціалізації як особистості, знаходження найкращих шляхів, засобів, умов для корекції та компенсації діяльності порушених органів, функцій та систем, освіти з метою його максимальної соціальної адаптації та інтеграції у суспільство.

Міждисциплінарні зв'язки: дошкільна педагогіка, основи дефектології та логопедії, основи спеціальної олігофренопедагогіки.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Загальні питання корекційної педагогіки.
2. Психолого-педагогічна характеристика дітей із різними вадами психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах інклюзивного навчання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Корекційна педагогіка” є оволодіння методикою навчально-виховної роботи осіб із різноманітними порушеннями у розвитку.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Корекційна педагогіка” є забезпечення необхідною теоретичною підготовкою студентів з питань корекційної педагогіки, пов'язаних із висвітленням науково-теоретичних основ побудови процесу навчання, виховання та корекції порушень дітей з психофізичними вадами в Україні; формування у студентів позитивного професійного та загальнолюдського ставлення до осіб з вадами психофізичного розвитку, а також уявлень про значущість своєчасного виявлення означених порушень, здійснення правильного психолого-педагогічного супроводу дітей та необхідність вивчення шляхів та способів попередження, діагностики та корекції відхилень у дитячому розвитку; знайомство студентів із контингентом дітей дошкільного віку, що мають різні порушення чи відхилення у розвитку та системою освітніх закладів і принципами їх комплектування; організація самостійної роботи студентів щодо закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху, іншими літературними джерелами; формування навичок та умінь творчо застосування професійних знань на практиці; готовність фахово здійснювати моніторинг розвитку дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- предмет, мету і завдання корекційної педагогіки;
- основні категорії порушень психофізичного розвитку та їх причини;
- загальні та специфічні особливості дітей із відхиленнями у розвитку, їх психолого-педагогічну характеристику та особливості роботи з ними в умовах корекційної та інклюзивної освіти;
- комплексну диференціальну діагностику відхилень у психофізичному розвитку;

- зміст і форми роботи з родинами, які виховують дітей із психофізичними порушеннями.

вміти :

- застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці;
- проводити науково-педагогічні дослідження в галузі корекційної педагогіки;
- організовувати діяльність (ігрову, музичну, навчальну) осіб, що мають різні відхилення у розвитку;
- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до дітей з психофізичними порушеннями в умовах інтегрованої та інклюзивної освіти, а також моніторинг їхнього розвитку дітей та адекватно оцінювати причини, які ці труднощі спричиняють;
  - проводити роботу з батьками щодо надання їм правильної інформації про осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 2,5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальні основи корекційної педагогіки

Тема 1. Предмет і завдання корекційної педагогіки. Особи з вадами психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання (год. – 2)

Предмет, завдання та понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки. Галузі корекційної педагогіки. Перспективи розвитку корекційної педагогіки в Україні.

Тема 2. Види порушень психофізичного розвитку та їх причини (загальна характеристика). Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку (год. – 2)

Сутність та класифікація порушень психофізичного розвитку. Причини порушень психофізичного розвитку. Особливості процесу аномального розвитку.

Тема 3. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку. Освітні установи для осіб з вадами психофізичного розвитку та їх комплектування. Психолого-педагогічний моніторинг розвитку дитини (год. – 2)

Принципи відбору дітей у спеціальні заклади. Диференціація системи закладів для дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку. Можливості інтегрованої та інклюзивної освіти дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку. Індивідуальне навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку як форма організації корекційно-педагогічного процесу. Корекційна спрямованість як основний принцип організації навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Психолого-педагогічна характеристика дітей із різними вадами психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах інклюзивного навчання.

Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення (год. – 2)

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення. Навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення. Особливості роботи педагога з дітьми, що потребують логопедичної допомоги, в умовах загальноосвітніх закладів.

Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку (год. – 2)

Сутність, етіологія та класифікація затримки психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Навчання і виховання дітей із ЗПР у закладах та групах інтенсивної педагогічної корекції. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей із ЗПР в умовах інтегрованого навчання.

Тема 6. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями інтелекту (год. – 2)

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелекту. Навчання і виховання дітей з порушеннями інтелекту у спеціальних закладах. Корекційні прийоми

реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями інтелекту в умовах індивідуального навчання.

Тема 7. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями опорно-рухової системи (год. – 2)

Сутність, етіологія та патогенез порушень опорно-рухової системи. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухової системи. Навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухової системи у спеціальних закладах. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями опорно-рухової системи в умовах інтегрованого навчання.

Тема 8. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями слухової функції (год. – 2)

Причини порушень слуху в розвитку людини. Причини виникнення та класифікація порушень слухової функції. Навчання і виховання дітей з порушеннями слухової функції у спеціальних закладах. Організація допомоги дітям з порушеннями слуху в умовах загальноосвітнього закладу.

Тема 9. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями зорової функції (год. – 2)

Порушення зору як психолого-педагогічна проблема. Класифікація порушень зорової функції та причини їхнього виникнення. Навчання і виховання дітей з порушеннями зорової функції у спеціальних закладах. Організація допомоги дітям з порушеннями зору в умовах загальноосвітнього закладу.

Тема 10. Психолого-педагогічна допомога дітям із порушеннями емоційно-вольової сфери (год. – 2)

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери. Організація корекційної роботи з дітьми, що мають порушення емоційно-вольової сфери.

Тема 11. Психолого-педагогічна корекція відхилень у поведінці дітей (год. – 2)

Поняття про девіантну поведінку. Соціально-психологічна характеристика видів девіантної поведінки. Характеристика делінквентної поведінки. Характеристика адиктивної поведінки. Характеристика суїцидної поведінки. Біологічні, соціальні та психологічні детермінанти відхилень у поведінці. Психологічна характеристика важковиховуваності як основи формування девіацій. Психолого-педагогічна корекція девіантної поведінки дітей у навчально-виховному процесі. Превенція девіантної поведінки. Психолого-педагогічна інтервенція девіантної поведінки

3. Форма підсумкового контролю успішності: екзамен

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, письмовий контроль, практичний контроль, тестовий контроль, ділові та рольові ігри, розв'язання педагогічних ситуацій, перегляд відеозаписів, дискусії, самоконтроль.

5. Список джерел

I. Нормативно-правові документи

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Освіта, 1999.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття)// Освіта. – 1993. – № 44.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.
4. Закон України "Про загальну середню освіту" // Книга вчителя початкової школи / Упоряд. Г.Ф.Древаль, А.М. Заїка. – Харків: ГОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – с. 70-97.
5. Закон України "Про дошкільну освіту"// Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – с. 61-85.
6. Закон України "Про охорону дитинства"// Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – с. 43-60.

7. Закон України "Про реабілітацію інвалідів в Україні"
8. Конституція України // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – с. 6.
9. Конвенція про права дитини // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – с. 6-26.
10. Концепція „Спеціальна освіта дітей з особливостями психофізичного розвитку в Україні на найближчі роки і перспективу” (1996),
11. Концепція розвитку інклюзивної освіти (2009).
12. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 528 с.
13. Права детей с особами образовательными потребностями на равный доступ к качественному образованию. / Под.ред. Софий Н. – К.: 2006. – 59 с.
14. Права дитини. Виклад фактів. / Харківська правозахисна група. – Харків: Фоліо, 2004. – 36 с.

II. Науково-методична література

1. Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития детей / Под ред. К.С. Лебединской. – М., 1982.
2. Актуальные проблемы олигофренопедагогтики: Сб. науч. трудов. / Под ред. В.В. Воронкова. – М., 1989. – 354 с.
3. Белова Н.И. Специальная дошкольная сурдопедагогика. – М., 1985.
4. Власова Т.А., Певзнер М.С. Дети с отклонениями в развитии. – М., 1973.
5. Выготский Л.С. Основы дефектологии // Собр. соч.: В 6-ти т. – М., 1983. – Т.5. – 367 с.
6. Дем`янчук О.Н., Кузава І.Б. Формування художньо-естетичних інтересів у дітей із затримкою психічного розвитку: Моногр. – Л.: 2007. – 84 с.
7. Дети с задержкой психического развития. /Под ред. Т.А.Власовой, В.И.Лубовского, Н.А.Цыпиной. – М., Педагогика, - 1984. – 256 с.
8. Дети с ограниченными возможностями: проблемы и инновационные тенденции в обучении и воспитании. Хрестоматия по курсу "Коррекционная педагогика и специальная психология" / Составители: Н.Д.Соколова, Л. В. Калининкова. – М.: Изд-во ГНОМ и Д, 2001. – 448 с.
9. Дефектология: Словарь- справочник. / Под ред. Б. П. Пузанова. – М., 1996.
10. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга 3. / За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Науковий світ, 2006. – 210 с.
11. Довідник учителя-логопеда / Авт.-упор. Лупінович С.М. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 112 с.
12. Дошкольное воспитание аномальных детей / Под ред. Л.П.Носковой. – М., 1995.
13. Забрамная С.Д. Отбор умственно отсталых детей в специальные учреждения. – М.: 1988. – 96с.
14. Замский Х.С. Умственно отсталые дети. – М., 1995. – 189 с.
15. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально – методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. / За заг.ред.Даниленко Л.І. – К.: 2007.- 128с.
16. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини. – К.,1996.- 92с.
17. Катаева А. А., Стребелева Е.А. Дошкольная олигофренопедагогика . – М., 1998.
18. Коррекционная педагогика: Основы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии. / Под ред. Б. П. Пузанова. – М., 1998.
19. Коррекционная педагогика. / Под ред. В. С. Кукушина. – М.: ИКЦ "МарТ" – Ростов-на-Дону, 2004. – 352 с.
20. Коррекционная педагогика в начальном образовании. / Под ред. Г.Ф. Кумариной. – М.: Академия, 2003. – 314 с.

21. Коррекционное обучение как основа личностного развития аномальных школьников. / Под ред. Л. П. Носковой. – М., 1989. – 200 с.
22. Корсунская Б.Д. Воспитание глухого ребенка в семье. – М., 1971.
23. Корсунская Б.Д. Методика обучения глухих дошкольников речи. – М., 1969.
24. Кузава І.Б. Формування художньо-естетичних інтересів на уроках музики. Методичні рекомендації для вчителів початкових класів спеціальних шкіл інтенсивної педагогічної корекції. – Луцьк: РВВ "Вежа" ВДУ імені Лесі Українки, 2006. – 26 с.
25. Лапшин В.А., Пузанов Б.П. Основы дефектологии. – М., 1990.
26. Логопедія. Підручник / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Вид. дім «Слово», 2010. – 376 с.
27. Лубовский В.И. Основные проблемы ранней диагностики и ранней коррекции нарушений развития // Дефектология. – 1994. – № 1.
28. Мишина Г.А. Особенности взаимодействия родителей с детьми раннего возраста с психофизическими нарушениями // Дефектология. – 2000. – № 4.
29. Никишина В.Б. Практическая психология в работе с детьми с задержкой психического развития: Пособие для психологов и педагогов. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 128с.
30. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития. // Под. ред. Б. П. Пузанова. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.
31. Певзнер М.С. Дети с отклонениями в развитии. – М., 1966.
32. Подласый И.П. Курс лекций по коррекционной педагогике. – М.: Изд. Центр ВЛАДОС, 2002. – 352 с.
33. Психолого-педагогическая диагностика развития детей дошкольного возраста / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М., 1998.
34. Рыбакова С.Г. Арт-терапия для детей с задержкой психического развития. – Спб.: Речь, 2007. – 144 с.
35. Сак Т.В. Особливості формування причинно-наслідкового мислення у дітей із затримкою психічного розвитку. Автореф. дис... канд. психолог. наук. - К., 1997. - 24с.
36. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. – Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
37. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – с. 6-11.
38. Синьова Є.П. Тифлопсихологія: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
39. Слепович Е.С. Игровая деятельность дошкольников с ЗПР. – М., 1990.
40. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І.Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
41. Специальная дошкольная педагогика. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 312 с.
42. Специальная педагогика. / Под ред. Н.М.Назаровой. – М.: Академия, 2004. – 395 с.
43. Стребелева Е.А. Методические рекомендации к психолого-педагогическому изучению детей (2-3 лет) (ранняя диагностика умственного развития).
44. Стребелева Е.А. Формирование мышления в умственно отсталых дошкольников // Дефектология. – 1994. – № 5.
45. Сурдопедагогіка / За ред. Л.І. Фомічової. – Ч. І, Ч. ІІ. – К., 2003.
46. Ульенкова У.В. Шестилетние дети с задержкой психического развития. – М., 1990.
47. Шматко Н.Д. Для кого может быть эффективным интегрированное обучение // Дефектология. – 1999. – № 2.

ДОДАТКОВІ

1. Лубовский В.И. Основные проблемы ранней диагностики и ранней коррекции нарушений развития // Дефектология. – 1994. – № 1.

2. Мишина Г.А. Особенности взаимодействия родителей с детьми раннего возраста с психофизическими нарушениями // Дефектология. – 2000. – № 4.
3. Стребелева Е.А. Формирование мышления в умственно отсталых дошкольников // Дефектология. – 1994. – № 5.
4. Шматко Н.Д. Для кого может быть эффективным интегрированное обучение // Дефектология. – 1999. – № 2.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.
www.nduv.gov.ua — сайт бібліотеки ім. В. І. Вернадського.